

Αισθητική και Πολιτική

Ενότητα 1: Σκοπός, Περιεχόμενο και Δομή του μαθήματος

Γιώργος Ζωγραφίδης
Τμήμα Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

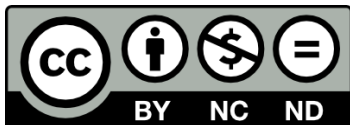
- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σκοπός, Περιεχόμενο και Δομή του μαθήματος

Συνοπτική περιγραφή των σκοπών, του περιεχομένου και των θεματικών ενοτήτων του μαθήματος. Βασική βιβλιογραφία.

Περιεχόμενα ενότητας

1. Σκοποί του μαθήματος
2. Περιεχόμενο του μαθήματος
3. Δομή και Θεματικές ενότητες
4. Βασική Βιβλιογραφία

Σκοποί ενότητας

- Η κατανόηση των σκοπών του μαθήματος.
- Η εισαγωγή στην προβληματική και το περιεχόμενο του μαθήματος.
- Η εξοικείωση με τις θεματικές που θα συγκροτήσουν τη δομή του μαθήματος.
- Παράθεση της βασικής βιβλιογραφίας (κυρίως κείμενα και δευτερεύουσα βιβλιογραφία).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

1. Σκοποί του μαθήματος

Σκοποί του μαθήματος

- Η εξοικείωση με την προβληματική γύρω από τη σχέση του αισθητικού λόγου, της τέχνης και της πολιτικής.
- Η προσέγγιση ζητημάτων σχετικών με την πρόσληψη και ερμηνεία τόσο φιλοσοφικών κειμένων που θεματοποιούν την παραπάνω προβληματική όσο και στιγμών της ιστορίας της τέχνης μέσα από τις οποίες είναι δυνατή η ανασυγκρότησή της.

2. Περιεχόμενο του μαθήματος

Περιεχόμενο του μαθήματος 1

- Η φιλοσοφία από την ιδρυτική της στιγμή θεωρητικοποίησε την αμφίθυμη σχέση της με την τέχνη, μέσω της κατασκευής **αισθητικών θεωριών**, ερμηνεύοντας την τέχνη μέσα από τη **φιλοσοφική αξιολογία** και υπό το πρίσμα του πραγματικού ή ιδεατού ρόλου της στην κοινωνία, την πολιτική ή την εκπαίδευση.

Περιεχόμενο του μαθήματος 2

- Στο σεμινάριο θα εξετάσουμε το πεδίο της ιδιαίτερης σχέσης της αισθητικής με την πολιτική προς δύο κυρίως κατευθύνσεις: τα κοινά προβλήματα και τις προϋποθέσεις τους ως κλάδων της αξιολογίας και τα πολιτικά ζητήματα στην αισθητική.

Περιεχόμενο του μαθήματος 3

- Τα σχετικά ερωτήματα που διατυπώθηκαν και επιχειρήθηκε να απαντηθούν είναι πολλά:
 - i. Υπάρχει και ποιο νόημα μπορεί να έχει η αντικειμενικότητα στα δύο πεδία;
 - ii. Υπάρχουν και πώς θεμελιώνονται οι αισθητικές και πολιτικές αλήθειες;
 - iii. Ποια είναι η σχέση των αισθητικών αξιών με τις πολιτικές;

Περιεχόμενο του μαθήματος 4

- iv. Υπάρχει δυνατότητα αυτονομίας των αισθητικών αξιών από τις πολιτικές;
- v. Ποιες είναι οι πολιτικές πλευρές της καλλιτεχνικής δραστηριότητας και της αισθητικής ζωής (κατά τη δημιουργία, εκτέλεση, διανομή, κριτική και κατανάλωση των έργων τέχνη);
- vi. Πώς δικαιολογείται ο προπαγανδιστικός ρόλος της τέχνης ή η λογοκρισία;
- vii. Είναι δυνατή μία τέχνη αισθητικώς αποδεκτή αλλά πολιτικά ακραία;

3. Δομή και Θεματικές Ενότητες

Δομή και Θεματικές Ενότητες 1

- Για την πραγμάτευση αυτών των ερωτημάτων, στο πλαίσιο του μαθήματος, από την ιστορία της φιλοσοφίας και της αισθητικής θα επιμείνουμε σε στιγμές που θεματοποιούν την **πολιτικοποίηση του αισθητικού** ή την **αισθητικοποίηση του πολιτικού**, πριν από και μετά την αυτονόμηση του καλλιτεχνικού πεδίου, όπως:

Δομή και Θεματικές Ενότητες 2

1. Πολιτική και Αρχαία Τραγωδία
2. Πλάτων και Κριτική της Τέχνης: η μεταφυσική και πολιτική προοπτική του Πλάτωνα και η αρνητική στάση του προς τις εικαστικές τέχνες και την ποίηση – η καταδίκη της τέχνης.
3. Πολιτική ιδεολογία και τέχνη: Δίων Χρυσόστομος.

Δομή και Θεματικές Ενότητες 3

4. Εικονομαχικές διαμάχες του Μεσαίωνα: η καλλιτεχνική και πολιτική διάστασή τους (Βυζαντινή Εικονομαχία).
5. Ζητήματα μαρξιστικής αισθητικής (Marx & Engels για την τέχνη, ρεαλισμός και η διαμάχη Lukacs και Brecht).
6. Οι ριζοσπαστικές προσεγγίσεις που ξεκινούν από την παράδοση της Κριτικής Θεωρίας (Adorno, Eagleton).

Δομή και Θεματικές Ενότητες 4

- Από την **ιστορία της λογοτεχνίας** και των **τεχνών** θα επιμείνουμε σε έργα και ρεύματα που συνυπολογίζουν τον πολιτικό και κοινωνικό ρόλο της τέχνης κατά την καλλιτεχνική δημιουργία.
- Το **πολιτικό στοιχείο της τέχνης** θα φανεί μέσα από θεματικές όπως ολοκληρωτισμός και τέχνη, η στράτευση της τέχνης, ο καλλιτεχνικός ακτιβισμός, τέχνη και επανάσταση.

Δομή και Θεματικές Ενότητες 5

Συγκεκριμένα θα πραγματευτούμε τα εξής θέματα:

- Σοσιαλιστικός ρεαλισμός.
- Φουτουρισμός και φασισμός.
- Ολοκληρωτισμός και τέχνη: ναζισμός.

4. Βασική Βιβλιογραφία

Βασική Βιβλιογραφία 1

- Adorno, Th., *Αισθητική θεωρία*, μτφ. Λ. Αναγνώστου. Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2000 (1970).
- Adorno, Th. & M. Horkheimer, *Διαλεκτική του Διαφωτισμού*, μτφ. Λ. Αναγνώστου. Αθήνα: Νήσος, 2010.
- Adorno, Th., M. Horkheimer κ.ά., *Τέχνη και μαζική κουλτούρα*, μτφ. Ζ. Σαρίκας. Αθήνα: Ύψιλον/βιβλία, 1984.
- Benjamin, A. (επιμ.), *Walter Benjamin and Art*. London: Continuum, 2005.
- Benjamin, W., *Το έργο τέχνης στην εποχή της τεχνολογικής του αναπαραγωγιμότητας*, μτφ. Φ. Τερζάκης. Αθήνα: Επέκεινα, 2013.

Βασική Βιβλιογραφία 2

- Besançon, A., *L'image interdite: Une histoire intellectuelle de l'iconoclasme*. Paris: Fayard, 1994.
- Bleiker, R., *Aesthetics and World Politics*. London: Palgrave MacMillan, 2009.
- Bloch, E., G. Lukács, B. Brecht, W. Benjamin & Th. Adorno, *Aesthetics and Politics*. London: Verso, 1977.
- Bourdieu, P. *Η διάκριση: Κοινωνική κριτική της καλαισθητικής κρίσης*, μτφ. Κική Καψαμπέλη. Αθήνα: Πατάκης, 2002 (1979).

Βασική Βιβλιογραφία 3

- Cova, H., *Art et Politique: Les Aléas d'un Projet esthétique. Essai sur la projection politique de l'art*. Paris: L'Harmattan, 2005.
- Dubin, S., *Arresting images: Impolitic art and uncivil actions*. London: Routledge, 1992.
- Eagleton, T., *Η Ιδεολογία του Αισθητικού*, μτφ. Εσπερίδες – Σ. Ρηγοπούλου. Αθήνα: Πολύτροπον, 2006.
- Ferenc, F. & K. Ziarek, *Τέχνη και ριζοσπαστικότητα: Λούκατς, Χάιντεγγερ, Αντόρνο*, μτφ. Γ. Λυκιαρδόπουλος. Αθήνα: Ύψιλον/βιβλία, 2006.

Βασική Βιβλιογραφία 4

- Ferry, L., *Homo aestheticus*, μτφ. Χ. Μπακονικόλα & Φ. Σιατίτσας. Αθήνα: Ευρυδίκη, 2011.
- Freedman, L., *The offensive art: political satire and its censorship*. Westport, Conn.: Praeger, 2009.
- Grindon, G. (επιμ.), *Aesthetics and Radical Politics*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing, 2008.
- Groys, B., *Art and Power*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 2008.
- Kemal, S. & I. Gaskell (επιμ.), *Politics and Aesthetics in the Art*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000.
- Kymlicka, W., *Liberalism, Community and Culture*. Oxford: Oxford University Press, 1989.

Βασική Βιβλιογραφία 5

- Lachaud, J.-M. (επιμ.), *Art et Politique*. Paris: L'Harmattan, 2006.
- Lachaud, J.-M. & O. Neveux (επιμ.), *Changer l'art, transformer la société*. Paris: L'Harmattan, 2009.
- Marcuse, H., *Η αισθητική διάσταση. Προς μια κριτική της Μαρξιστικής αισθητικής*, μτφ. Μ. Μωραΐτης. Αθήνα: Θαυματρόπιο, 1984.
- Matthew, A., *Fascist Visions: Art and ideology in France and Italy*. Princeton, N.J. : Princeton University Press, 1997.

Βασική Βιβλιογραφία 6

- Panofsky, E., *Gothic architecture and scholasticism*. New York: Meridian, 1951.
- Rancière, J., *Le Spectateur Émanicipé*. Paris: La Fabrique, 2008.
- Rancière, J., *Μερισμός του Αισθητικού. Αισθητική και Πολιτική*, μτφ. Θ. Παραδέλλης. Αθήνα: Εκδόσεις του εικοστού πρώτου, 2012.
- Ravetto, C., *The Unmaking of Fascist Aesthetics*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 2001.
- Toby, C., *Art and Propaganda in the twentieth century: The political image in the age of mass culture*. New York: Harry Abrams, 1997.

Βασική Βιβλιογραφία 7

- Williams, R., *Ο μαρξισμός και η λογοτεχνική κριτική*, μτφ. Γ. Αζαριάδης. Αθήνα: Ύψιλον, 1981.
- Πλάτων, *Πολιτεία*, βιβλία 3 κ 10 (σειρά Oxford Classical Texts) / μτφ. Ν.Μ. Σκουτερόπουλου. Αθήνα: Πόλις, 2002.
- Καβουλάκος, Κ., *Τραγωδία και ιστορία: Η κριτική του νεωτερικού πολιτισμού στο νεανικό έργο του Γκέοργκ Λούκατς*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2012.
- Μαρξ, Κ. & Φ. Ένγκελς, *Για την τέχνη*, μτφ. Σ. Χρυσικόπουλος. Αθήνα: Εξάντας, 1975.

Βασική Βιβλιογραφία 8

- Σταυρακάκης, Γ. & Κ. Σταφυλάκης (επιμ.), *Το πολιτικό στη σύγχρονη τέχνη*. Αθήνα: Εκκρεμές, 2008
- Τριανταφυλλίδης, Δ. (επιμ.), *Ολοκληρωτισμός και τέχνη*. Αθήνα: Μεταμεσονύκτιες εκδόσεις, 2007.
- Πέραν των παραπάνω βασικών κειμένων, καθεμιά από τις επόμενες ενότητες θα συνοδεύεται από ειδική βιβλιογραφία για την εκάστοτε θεματική.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Γιώργος Ζωγραφίδης.
«Αισθητική και Πολιτική. Σκοπός, Περιεχόμενο και Δομή του μαθήματος».
Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<https://opencourses.auth.gr/courses/OCRS454/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Μη Εμπορική Χρήση - Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

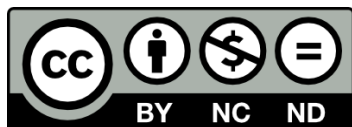
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Ματίνα-Ιωάννα Κυριαζοπούλου
Θεσσαλονίκη, 14.02.2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

